

Burgemeesters in cyberspace. Handhaving van de openbare orde door bestuurlijke maatregelen in een digitale wereld (2018). W. Bantema, S.M.A. Twickler, S.A.J. Munneke, M. Duchateau en W.Ph. Stol (NHL Stenden Hogeschool / Rijksuniversiteit Groningen). Politiewetenschap 103

Doelstelling

Inzicht bieden in de mate waarin in cyberspace sprake is of kan zijn van bestuurlijke handhaving van de openbare orde.

Centrale onderzoeksvraag

In hoeverre volstaan het bestaande bestuursrechtelijke instrumentarium en de bestuurlijke beleidsinstrumenten van de burgemeester om maatregelen te nemen tegen activiteiten in cyberspace die de openbare orde bedreigen of verstoren?

Methoden van onderzoek

- Literatuurstudie en juridisch bronnenonderzoek
- 34 interviews met experts en met 14 burgemeesters
- focusgroep

Samenvatting

Dit onderzoek is een verkenning naar de mogelijkheden van burgemeesters om (preventief) online op te treden in gevallen waarbij de openbare orde verstoord wordt of dreigt raken door wat online gebeurt. De analyse richt zich uitsluitend op de openbare orde bevoegdheden van de burgemeester.

Het rapport berust op twee pijlers. De eerste bestaat uit een juridische verkenning, bedoeld om inzicht te verschaffen in de mate waarin het concept 'openbare orde' toepasbaar is op cyberspace. Dat blijkt best ingewikkeld. Want een principiële belemmering voor toepassing van openbare orde bevoegdheden in cyberspace is dat vrijwel alle online handelingen van mensen die een (dreiging tot) verstoring van de openbare orde kunnen opleveren, juridisch gekwalificeerd moeten worden als een meningsuiting. De beschermingssystematiek van dit grondrecht maakt het de burgemeester buitengewoon moeilijk, zo niet onmogelijk, op te treden tegen dergelijke uitingen in het kader van de taak de openbare orde te beschermen.

De empirische tweede pijler berust op een groot aantal interviews met deskundigen al dan niet in focusgroepverband. Tevens werden 14 burgemeesters bevraagd over hoeverre openbare ordebevoegdheden kunnen worden ingezet tegen gedragingen in cyberspace die de openbare orde bedreigen of verstoren. Het zal niet verbazen dat de standpunten hierover sterk verschillen. Een flink deel van de respondenten vindt dat de bevoegdheden niet in cyberspace toegepast dienen te worden, bijvoorbeeld omdat de burgemeester daarvoor geen geschikte partij is, gezien het veelvoud aan taken dat de burgemeester nu al heeft. Tevens wordt inzet van het strafrecht vaak logischer gevonden.

Daarnaast wordt de inzet van bevoegdheden weinig zinvol bevonden omdat er voldoende informele middelen bestaan om te handhaven in cyberspace, vooral op communicatiegebied. Voorafgaand aan handhaving in cyberspace, blijkt dat gemeenten veel waarde hechten aan een goede informatiepositie. De wijze waarop gemeenten monitoren blijkt zeer gevarieerd. Ook is in veel gevallen geen zicht op hoe dat monitoren gebeurt of is zelfs onduidelijk wie uitvoeren. Dat roept de vraag op hoe deze activiteiten van gemeente zich verhouden tot de wet- en regelgeving met betrekking tot privacy.

Ook voelt een deel van de onderzochte groep voor het toepassen van huidige bevoegdheden, juist om te kijken hoe ver men daarmee kan komen om zodoende voor jurisprudentie te zorgen. Daarnaast zijn er respondenten die aangeven dat vanwege de beperkte gemeentecapaciteit en het gemeenteverstijgende karakter van cyberspace de oprichting van een landelijke of specifieke autoriteit wellicht uitkomst zou kunnen bieden.

Ook voelt een deel van de onderzochte groep voor het toepassen van huidige bevoegdheden, juist om te kijken hoe ver men daarmee kan komen om zodoende voor jurisprudentie te zorgen. Daarnaast zijn er respondenten die aangeven dat vanwege de beperkte gemeentecapaciteit en het gemeenteverstijgende karakter van cyberspace de oprichting van een landelijke of specifieke autoriteit wellicht uitkomst zou kunnen bieden.